

2008 “A window with a view” 01:04:38:00

A stream of consciousness. A fragmentary stream of thoughts, feelings, moods and longings.

Henri Cartier-Bresson, zonder trucjes en uit het leven gegrepen

Knack.be

AUTEUR Ludo Bekkers

Zowat honderd foto's bekijken en zowat honderd keer verbaasd worden. Het is een zelden beleefde ervaring. Het zijn dan ook foto's die op ons netvlies gebrand blijven en zo tot de geschiedenis van de fotografie gaan behoren. Dat is het geval met de iconische beelden van de Franse fotograaf Henri Cartier-Bresson (1908-2004), een van de topfotografen van de vorige eeuw.

West-Berlijn in 1962 © Henri Cartier-Bresson

Cartier Bresson was iemand die in alle omstandigheden zijn eigen stijl wist te bewaren. Zijn foto's lijken eenvoudig, zonder trucjes en uit het leven gegrepen. Dat laatste was zowat zijn handelsmerk met de historisch geworden term "l'instant décisif" (het beslissende moment). Wanneer men vandaag naar zijn beelden kijkt heeft men een dubbele ervaring. Ze lijken niet zozeer gedateerd maar wel uit een tijd die niet meer de onze is, de analoge techniek.

Delen

Expo: Henri Cartier-Bresson, zonder trucjes en uit het leven gegrepen

De fotografie heeft de laatste decennia een grote impact gehad op ons kijkvermogen en bovendien is ze, door de onstuitbare technologische evolutie, de digitale, meer en meer andere wegen opgegaan wat betreft zowel waarneming als interpretatie. Bij Cartier-Bresson lijkt het alsof de tijd is blijven stilstaan. Wat we op de foto's zien is duidelijk geschiedenis (wat foto's uiteraard altijd zijn want eens de opname gebeurt is ze verleden tijd), het zijn beelden die een plaats hebben gehad in een époque die tot een andere wereld behoorde. Een tweede ervaring is van esthetische aard. Iedere foto die hij maakte, of het nu een haast triviaal onderwerp betrof of een sociaal geëngageerde maatschappelijke gebeurtenis is op een vrijwel ongeëvenaarde compositorische wijze opgebouwd. Vlakverdeling en lijnenspel zijn bijna altijd volmaakt, zelfs in snapshots die vanuit de losse(!) pols werden gemaakt.

Niet zomaar een voyeuristische plaatjesmaker

De fotograaf had de gave of het talent, misschien beide, om bij een gebeurtenis net dát te zien wat niet alleen interessant of boeiend was maar dat gegeven bovendien op een verrassende manier compositorisch vast te leggen. "L'instant décisif" was het resultaat van geduldig kijken en het juiste moment vast leggen om een unieke foto te realiseren. Daarbij speelde een zekere empathie met zijn onderwerp een rol. Men voelt via de foto dat Cartier-Bresson niet zomaar een voyeuristische plaatjesmaker was maar dat hij, voor welk onderwerp ook, een betrokkenheid zocht en had.

Henri Cartier-Bresson was een reportagefotograaf en het is dan ook niet vreemd dat hij, samen met o.m. **Robert Capa**, het agentschap MAGNUM oprichtte dat de beste fotoreporters over de hele wereld uitstuurde om exclusieve beelden te leveren aan de nieuwsmedia. Het is veelbetekenend voor hem dat hij, de fotograaf met een milde kijk op de wereld, ging samenwerken met de onverschrokken Capa die van oorlog naar oorlog trok en de harde; confronterende beelden niet schuwde. Maar het agentschap wilde alle facetten van het leven en de actualiteit coveren. Cartier Bresson, die lange tijd een overtuigd communist was, bracht in bepaalde periodes verslag uit van wat er in de beweging en daarbuiten gaande was. Maar het waren nooit heftige beelden maar wel betekenisvolle. Bij die gelegenheden wist hij, ook dan, het bepalend moment te vatten om een situatie in beeld te brengen. Hij was dan wel geëngageerd maar bleef een gentleman die nooit de harde confrontatie opzocht maar eerder in de coulissen zijn moment afwachtte. Zijn verblijf in Engeland, tijdens zijn jeugdjaren, zal daar niet vreemd aan geweest zijn.

De volmaakte verhoudingen

Delen

Cartier Bresson had geen interesse voor het werk in de donkere kamer.

De charme van zijn oeuvre ligt aan de constante harmonie tussen vorm en inhoud maar ook in de opvallende beperking van de gebruikte middelen. Hij werkte met een standaard model van Leica met een vaste 35mm lens, dus zonder andere hulpmiddelen maar die bewuste beperking wist hij op een ongeëvenaarde manier te gebruiken. En wat zijn compositorische volmaaktheid betreft, die had hij overgehouden aan de lessen die hij in zijn jonge jaren kreeg van de schilder **André Lhote** die hem wegwijs maakte in het vak en ook zijn artistieke voorkeur voor de Italiaanse vroeg-rennaissance schilders **Piero della Francesca** en **Paolo Uccello**, de meesters van de volmaakte verhoudingen. Bij Lhote leerde hij ook dat er geen vrijheid kon bestaan zonder discipline. Die lessen heeft hij in zijn latere carrière als fotograaf zeer ter harte genomen vandaar zijn uitstekende gecomposeerde beelden. Nadat hij, op latere leeftijd, zijn fototoestel had opgeborgen begon hij opnieuw te tekenen en te schilderen. Cartier Bresson had geen interesse voor het werk in de donkere kamer. Ontwikkelen en afdrukken liet hij over aan een vakman die er voor zorgde dat de foto's altijd een zwarte randje hadden, een bewijs dat het volledige negatief werd afgedrukt. Zoals de fotograaf het gezien had kwam het op papier en het was volmaakt.

Tentoonstelling "Henri Cartier Bresson, fotograaf". Brussel, Joods Museum van België, nog tot 6 september.